

สรุป ทบทวน กฎหมายรัฐธรรมนูญ

ตระหง่าน เกียรติศรีโรจน์

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ขอบเขตการบรรยาย

หลักทั่วไป ความหมายของรัฐธรรมนูญ คำผูกพันของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 211 บรรดท้าย)

ศึกษาพื้นฐานของรัฐธรรมนูญและผลทางกฎหมายของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลผูกพันทุกองค์กร

การควบคุมกฎหมาย (ก่อนประกาศใช้) ไม่ให้ขัดหรือแย้งกันรัฐธรรมนูญ (มาตรา 148)

กระบวนการตรวจสอบโดย (1) ส.ส. สว. หรือทั้งสองสภารวมกันไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 (2) นายกรัฐมนตรี (3) ศาลรัฐธรรมนูญ

การควบคุมกฎหมายหลังประกาศใช้ มิให้ขัดรัฐธรรมนูญ กรณีเสนอเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาส่งเรื่องต่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (มาตรา 231)

บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในการกลั่นกรองและส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบกฎหมาย

ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (มาตรา 5)

หลักเกณฑ์ที่ว่ากฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับใดจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิได้

การควบคุมการตราพระราชกำหนด (ก่อนประกาศใช้) (มาตรา 173)

การตรวจสอบความชอบในการตราพระราชกำหนดก่อนที่จะนำไปบังคับใช้

การควบคุมการกระทำมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ กรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง (มาตรา 213)

ช่องทางของประชาชนในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเองผ่านการยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ

เอกสิทธิ์ (มาตรา 124) และความคุ้มกันของสมาชิกสภา (มาตรา 125)

ขอบเขตความคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในการปฏิบัติหน้าที่

การควบคุมกฎหมายหลังประกาศใช้ มิให้ขัดรัฐธรรมนูญ กรณีศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งระหว่างการพิจารณาคดีในศาล (หลักเกณฑ์ในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย) (มาตรา 212)

การส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเมื่อมีการโต้แย้งเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

มาตรา 5: เสากลางแห่งระบบกฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมาย**สูงสุด**ของประเทศ

บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ
หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด
ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทย
ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เป้าหมาย: การกำหนดมาตรานี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ง่ายผ่านการออกกฎหมายทั่วไป

ความแตกต่างทางกฎหมาย: ใช้บังคับมิได้ vs โมฆะ

ใช้บังคับมิได้

(Invalid)

ไม่เคยเกิดสิ่งนั้นขึ้นมาก่อนเลย

ตัวอย่าง: กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ
(พลแห่งมาตรา 5)

โมฆะ

(Void)

สิ่งนั้นเกิดขึ้นแล้ว แต่ตกเป็นอันเสียเปล่า

ตัวอย่าง: นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อ
ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี

บทสรุป: ใช้บังคับมิได้ มีความหมายรุนแรงและเด็ดขาดกว่า โมฆะ

โครงสร้างลำดับศักดิ์ของกฎหมายไทย

หลักการจัดลำดับศักดิ์
ก่อให้เกิดกฎเหล็ก
3 ประการในการ
บังคับใช้กฎหมาย

นิยามของคำว่า กฎหมาย ในความหมายของรัฐธรรมนูญ

อำนาจนิติบัญญัติ
(รัฐสภา)

สิ่งที่นับเป็นกฎหมายตามมาตรา 5:

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
- พระราชบัญญัติ
- พระราชกำหนด (เทียบเท่า พ.ร.บ.)

สิ่งที่ไม่ใช่ นิยามนี้

(แม้จะเป็นกฎหมายทั่วไป):

- พระราชกฤษฎีกา
- กฎกระทรวง / ระเบียบ / ข้อบังคับ

หัวใจสำคัญ: กฎหมายในรัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎเกณฑ์จำกัดสิทธิเสรีภาพประชาชน
ที่ต้องออกโดยรัฐสภาหรือผู้มีอำนาจเทียบเท่าเท่านั้น

3 กรณีการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 5)

กรณีที่ 1

บทบัญญัติของกฎหมาย

กรณีที่ 2

กฎ หรือ ข้อบังคับ

กรณีที่ 3

การกระทำใดๆ

แต่ละกรณีมีกลไกและองค์กรที่มีอำนาจ
ในการตรวจสอบที่แตกต่างกัน

กรณีที่ 1: เมื่อ กฎหมาย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

เป้าหมายการตรวจสอบ:

กฎหมายที่ตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติ
(พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ, พ.ร.บ., พ.ร.ก.)
ไม่รวมถึงพระราชกฤษฎีกาและกฎหมายลำดับรอง

ผู้มีอำนาจตรวจสอบ:

ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court)

ผลลัพธ์ทางกฎหมาย:

หากศาลชี้ว่าขัดรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้น
เป็นอันใช้บังคับมิได้ ทันที

กรณีที่ 2: เมื่อ กฎหรือข้อบังคับ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

กฎ, ระเบียบ, ข้อบังคับ

นิยามของ กฎ:

มีผลบังคับเป็นการทั่วไป
ไม่มุ่งหมายใช้กับบุคคล
ใดเฉพาะเจาะจง
(เช่น กฎกระทรวง,
ข้อบัญญัติท้องถิ่น)

กฎหมายแม่บท

หลักการตรวจสอบ:

การออก กฎ
ต้องอาศัยอำนาจจาก
กฎหมายแม่บท

หาก กฎหมายแม่บท
ขัดรัฐธรรมนูญ กฎ
ที่ออกมาก็จะไม่มีสภาพ
บังคับใช้โดยอัตโนมัติ

ผู้มีอำนาจตรวจสอบ: ศาลปกครอง (Administrative Court)
ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎที่ตราโดยฝ่ายบริหาร

กรณีที่ 3: เมื่อ การกระทำ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ที่มา:

หลักเกณฑ์ใหม่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน
(มาตรา 5 ประกอบมาตรา 213)

เงื่อนไข:

เมื่อบุคคลถูก กระทำละเมิด
ต่อสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้

สิทธิของประชาชน & ผู้ตรวจสอบ:

ประชาชนมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อ ศาลรัฐธรรมนูญ
เพื่อวินิจฉัยว่าการกระทำของรัฐนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

บทสรุป: ระบบนิเวศการพิทักษ์ความสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ

THE CORE RULE | มาตรา 124 วรรคหนึ่ง

ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา
หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง
แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน

ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด

ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดๆ มิได้

เอกสิทธิ์คือเกราะคุ้มกันพิเศษที่ยกเว้นความรับผิดชอบตามกฎหมายทุกประการ

สิทธิพิเศษเฉพาะกลุ่ม
ที่สร้างความชอบธรรม

ให้การกระทำนั้น
ชอบด้วยกฎหมาย

สิทธิเด็ดขาด: ผู้อื่นไม่อาจนำเรื่องที่ได้รับเอกสิทธิ์ไปฟ้องร้องได้อีก ไม่ว่าเวลาจะล่วงเลยไปนานเท่าใดก็ตาม

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 แบ่งผู้ถือครองเกราะคุ้มกันออกเป็น 2 กลุ่มหลัก

**กลุ่มที่ 1: สมาชิกรัฐสภา
(และรัฐมนตรี)**

*ผู้ได้รับสิทธิคุ้มครองหลักใน
การทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติ*

**กลุ่มที่ 2: บุคคลอื่น
(ที่ไม่ใช่สมาชิกรัฐสภา)**

*ผู้สนับสนุนหรือบุคคลภายนอกที่มี
ความจำเป็นต่อการทำงานของรัฐสภา*

ผู้ถือครองเกราะหลักคือสมาชิกวุฒิสภาและรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุม

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

รัฐมนตรี

มาตรา 163

(เฉพาะเมื่อเข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในที่ประชุมสภา)

รัฐธรรมนูญคุ้มครองการกระทำหลัก ในที่ประชุมสภาเพียง 3 กรณีเท่านั้น

แถลง
ข้อเท็จจริง

แสดง
ความคิดเห็น

ออกเสียง
ลงคะแนน

สิทธิเด็ดขาด! ห้ามนำการกระทำทั้ง 3 กรณีนี้ไปฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางแพ่ง
ทางอาญา ทางวินัย หรือฝ่าฝืนจรรยาบรรณโดยเด็ดขาด

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง**ไม่คุ้มครอง**
สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุม
ที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง
หรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด

[เชื่อมด้วยเงื่อนไข 2 ประการ]

- หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอก
บริเวณรัฐสภา
- และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิด
ทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคล
อื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

THE REMEDY | มาตรา 124 วรรคสาม

Step 1

ในกรณีตามวรรคสอง
ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใด
ที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่ง
มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่ง
สภานั้นได้รับความเสียหาย

Step 2

ให้ประธานแห่งสภานั้น
จัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจง
ตามที่บุคคลนั้นร้องขอตาม
วิธีการและภายในระยะเวลา
ที่กำหนดในข้อบังคับ
การประชุมของสภานั้น

Step 3

ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อ
สิทธิของบุคคล
ในการฟ้องคดีต่อศาล

ข้อยกเว้น: การละเมิดผู้อื่นโดยเจตนาหรือใช้อาณัติ จะทำให้เกราะคุ้มกันแตกสลายทันที

เอกสิทธิ์จะทำงานก็ต่อเมื่ออยู่ในเวลาและสถานที่ที่ถูกต้องพร้อมกันเท่านั้น

		สถานที่	
		ในห้องประชุมสภา	นอกห้องประชุมสภา
เวลา	กำลังเปิดการประชุม	 ได้รับความคุ้มครองเต็มรูปแบบ	 ไม่คุ้มครอง เช่น การแถลงข่าว บริเวณโถงรัฐสภาขณะสภากำลังประชุม
	พักหรือเลิกประชุม	 ไม่คุ้มครอง แม้จะยังนั่งเก้าอี้ในห้องสภา	 ไม่คุ้มครอง

เงื่อนไขทางปฏิบัติ: ต้องได้รับอนุญาตจากประธานสภาก่อนเริ่มใช้สิทธิ

สมาชิกรัฐสภางดป่วนขออนุญาตพูดตามระเบียบข้อบังคับ

ประธานในที่ประชุมกล่าว
อนุญาต

สมาชิกเริ่มแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็น

สถานะเกราะคุ้มกัน
ทำงาน

ขอบเขตของเอกสิทธิ์จะเปลี่ยนไปเมื่อมีการถ่ายทอดสด (มาตรา 124 วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

ไม่มีการถ่ายทอดสด (ประชุมลับ)

เอกสิทธิ์เด็ดขาด

ผู้อื่นจะนำถ้อยคำไปฟ้องต่อศาลหรือ
องค์กรอื่นใดไม่ได้เลยในทุกกรณี

มีการถ่ายทอดสดผ่านสื่อต่างๆ

เอกสิทธิ์มีเงื่อนไข

คุ้มครองเฉพาะการกล่าวพาดพิงถึง
รัฐมนตรี หรือ สมาชิกรัฐสภาด้วยกันเท่านั้น

การพาดพิงบุคคลภายนอกผ่านการถ่ายทอดสดจะได้รับความคุ้มครอง

เกราะคุ้มกันสลายตัว
มีความรับผิดทางอาญา/ละเมิดทางแพ่ง

ผู้เสียหายมีสิทธินำคดี
ไปฟ้องต่อศาลได้ตามปกติ

มาตรา 124 วรรคสาม: สมาชิกรัฐสภาทำได้เพียง ขอให้ประธานสภาจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจง แต่ไม่สามารถระงับสิทธิการฟ้องศาลของผู้เสียหายได้

เอกสิทธิ์ของบุคคลอื่น: การขยายร่มเงาคู่ครองผู้สนับสนุนการทำงานของสภา

นอกจากสมาชิกรัฐสภาแล้ว รัฐธรรมนูญยังมอบเอกสิทธิ์ให้กับบุคคลภายนอกที่มีความจำเป็นต่อกระบวนการนิติบัญญัติ โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลักที่มีเงื่อนไขการใช้สิทธิที่แคบและเฉพาะเจาะจงกว่า

เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้...
โดยอนุโลม

ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และ
ผู้โฆษณารายงานการประชุม
ตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร
วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี

และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธาน
ในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง
หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม

ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการ
ประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือ
วิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใดซึ่งได้รับ
อนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย

ขอบเขตการคุ้มครองสื่อมวลชนและบุคคลภายนอกที่ได้รับเชิญ

ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

- คุ้มครองเฉพาะการพิมพ์รายงานการประชุมของสภาตามข้อบังคับเท่านั้น
- **ข้อควรระวัง:** ไม่รวมรายงานของคณะกรรมการการหรือ คณะรัฐมนตรี

บุคคลที่ได้รับเชิญ

- ต้องเป็นผู้ที่ประธานอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในที่ประชุม
- **ข้อควรระวัง:** คุ้มครองเฉพาะการแถลงข้อเท็จจริง ไม่รวมการด่าทอหรือทำร้ายร่างกาย

ผู้ถ่ายทอดการประชุม

- ต้องได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภาเท่านั้น
- **ข้อควรระวัง:** การ Live สดทาง Facebook/YouTube โดยพลการ ไม่ได้รับความคุ้มครอง

กรรมการ

...เอกสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 124
ให้คุ้มครองถึงผู้กระทำหน้าที่ (กรรมการ)
และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของกรรมการ)
ตามมาตรา 124 นี้ ด้วย

คณะกรรมการการและผู้ถูกเรียกมา ให้ข้อเท็จจริง (มาตรา 129)

บุคคลในกลไกคณะกรรมการทั้งหมดได้รับความคุ้มครองตามหลักเอกสิทธิ์
เพื่อให้การตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อยกเว้นเด็ดขาด: อำนาจของคณะกรรมการการไม่สามารถ ก้าวล่วงอำนาจตุลาการและองค์กรอิสระ

ห้ามเรียกผู้พิพากษาหรือตุลาการ

ไม่สามารถเรียกมาแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี
หรือการบริหารงานบุคคลของศาล

ห้ามเรียกผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

ไม่สามารถเรียกมาแสดงความเห็นในเรื่องที่คณะกรรมการกำลังพิจารณาได้

บทสรุป: แผนท่ีสัทธิและเจือไขแห่งเอกสิทธิรัฐสภา

บุคคลเป้าหมาย	การกระทำที่คุ้มครอง	เจือไขสำคัญ	สิ่งที่ไม่คุ้มครอง (ข้อยกเว้น)
ส.ส. / ส.ว. / สมต.	พูด, โหวต	อยู่ในเวลา/สถานที่ประชุม, ประธานอนุญาต	ด่าทอ, ทำร้ายร่างกาย, หมิ่นประมาทบุคคลภายนอก ผ่านการถ่ายทอดสด
ผู้ได้รับเชิญ / กมร.	แถลงข้อเท็จจริง	ประธานอนุญาต	เรียกดตุลาการหรือองค์กร อิสระมาให้การ
สื่อ / ผู้ถ่ายทอด	พิมพ์รายงาน, ถ่ายทอดสด	เป็นรายงานทางการของสภา, ประธานอนุญาต	พิมพ์รายงาน กมร., Live สด โดยไม่ได้รับอนุญาต

*เอกสิทธิทางกฎหมาย มีไว้เพื่อปกป้องการทำหน้าที่เพื่อประชาชน
ไม่ใช่เกราะคุ้มครองการกระทำผิดส่วนบุคคล*

และให้นำเอาสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา 124 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิ
เข้าประชุมและแถลง
ข้อเท็จจริงหรือ
แสดงความคิดเห็น
ในที่ประชุมสภา

แต่ไม่มีสิทธิ
ออกเสียงลงคะแนน

เว้นแต่เป็นการออกเสียงลงคะแนน
ในสภาผู้แทนราษฎร
ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้นั้นเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

บททดสอบที่ 1: เกราະคุ้มครอง 'เสียง' แต่ไม่คุ้มครอง 'ปลายปากกา'

ส.ส. ฟ้า เขียนจดหมายหมิ่นประมาท รมต. ฟน ระหว่างประชุม
แล้วนำไปแจกนักข่าวหน้ารัฐสภา รมต. ฟน ฟ้องได้หรือไม่?

เสียงในสภา = ได้รับความคุ้มครอง

ฟ้องได้! (ไม่ได้รับเอกสิทธิ์)

เหตุผล: มาตรา 124 คุ้มครองเฉพาะการ 'กล่าว' หรือ 'ออกเสียง' เท่านั้น ย่อมไม่คุ้มครองการเขียนหนังสือ
แม้เป้าหมายจะเป็นรัฐมนตรี (ประกอบมาตรา 163) ก็ไม่อาจนำมาอ้างเพื่อได้รับความคุ้มครองได้

บททดสอบที่ 2: เกราะคุ้มครอง 'การทำหน้าที่' ไม่ใช่ 'การทำผิดอาญา'

ส.ส. เอก ถูกจับกุมข้อหาเมาแล้วขับ
จะอ้างเอกสิทธิ์เพื่อไม่ให้ตำรวจควบคุมตัวและกักขังได้หรือไม่?

อ้างไม่ได้! (ไม่มีเอกสิทธิ์คุ้มครอง)

เหตุผล: มาตรา 124 ไม่ครอบคลุมถึงการควบคุมตัว กักขัง หรือจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
เอกสิทธิ์มีไว้เพื่อการแสดงความเห็นในสภาเท่านั้น ไม่ใช่ใบเบิกทางสำหรับการทำผิดกฎหมายทั่วไป

บททดสอบที่ 3 (ส่วนที่ 1): การขยายอาณาเขตเกราะผ่าน 'สัญญาณออกอากาศ'

การกล่าวหาเกิดขึ้นระหว่างถ่ายทอดสดประชุมวุฒิสภา
และต่อมา มีการนำ 'เทปมารีรัน' เจกสิทธิ์จะยังคงอยู่หรือไม่?

ศาลตัดสิน: ถ่ายทอดสดสัญญาณ = การนำเทปมารีรัน

เหตุผล: กฎหมายถือว่าการรีรันเทปเป็นการถ่ายทอดสัญญาณการประชุมเช่นเดียวกัน
ไม่จำเป็นต้องเป็นสด (Live) ตลอดเวลา สื่อกลางนี้จึงยังคงอยู่ภายใต้ขอบเขตการคุ้มครอง

บททดสอบที่ 3 (ส่วนที่ 2): เกราะจะสลายไป เมื่อเป้าหมายคือ ‘บุคคลภายนอก’

บททดสอบที่ 4

แผนภาพเครือข่ายแสดงการกล่าวหาและการโต้ตอบทางกายภาพ/วาจาหว่างบุคคลทางการเมือง
และบุคคลภายนอกภายใต้กรอบกฎหมาย

กลไกของหลักเอกสาร

มาตรา 124 ประกอบมาตรา 163

การพูดต่างวาระ ผลลัพธ์ต่างกัน

(นาย 2 และ 3 ฟ้อง นาย 1)

ขณะประชุมสภา

ฟ้องไม่ได้

ได้รับความคุ้มครอง

ให้สัมภาษณ์นักข่าว

ฟ้องได้

เอกสิทธิ์สิ้นสุดเมื่อเลิกประชุม

ข้อยกเว้นเรื่องบุคคลภายนอก (นาย 4 ฟ้อง นาย 1)

ขีดจำกัดของเสรีภาพในการพูด (นาย 1 ฟ้อง นาย 3)

นาย 1 ฟ้องได้

คำหยาบคายไม่อยู่ภายใต้หลักเอกสิทธิ์

การทำร้ายร่างกายคือข้อยกเว้นเด็ดขาด (นาย 1 ฟ้อง นาย 2)

นาย 1 ฟ้องได้

หลักเอกสิทธิ์ไม่คุ้มครองการทำร้ายร่างกาย
ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในหรือนอกเวลาประชุม

บทสรุป: ใครป้องกันใครได้บ้าง?

ผู้ป้อง	การกระทำ	สถานะเอกสิทธิ์	ผลสรุป
นาย 2 และ 3 ป้อง นาย 1	ให้สัมภาษณ์สื่อหลังประชุม	สิ้นสุด 	ป้องกันได้ ✓
นาย 4 ป้อง นาย 1	พาดพิงบุคคลภายนอก	ไม่คุ้มครอง 	ป้องกันได้ ✓
นาย 1 ป้อง นาย 3	ด่าทอหยาบคายในสภา	ไม่คุ้มครอง 	ป้องกันได้ ✓
นาย 1 ป้อง นาย 2	ทำร้ายร่างกาย	ไม่คุ้มครอง 	ป้องกันได้ ✓

คำถาม

นายแดง (MP Red)

ส.ส. ฝ่ายค้าน /
ผู้ถูกฟ้อง (จำเลย)

นายฟ้า (MP Blue)

ส.ส. รัฐบาล /
ผู้อยู่ในเหตุการณ์และลุกขึ้นโต้แย้ง

นายดำ (Minister Black)

รัฐมนตรี / สามีของนางเทา

นางเทา (Mrs. Gray)

ภรรยารัฐมนตรี /
เจ้าของบริษัทหน้ากากอนามัย /
ผู้ฟ้องคดี (โจทก์)

จากหลัง (The Setting):

การประชุมลับสภาผู้แทนราษฎร พิจารณา พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ร.บ. ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2563
(ช่วงหน้ากากอนามัยขาดตลาด)

การประชุมลับ

Step 1: การกล่าวหา

นายแดงอภิปรายว่า พ.ร.ก.
เอื้อประโยชน์ให้บริษัทหน้ากากอนามัย
ของนางเทา ทรยศรัฐธรรมนูญ

Step 2: การโต้กลับ

นายฟ้าสวนกลับทันทีว่า อย่าไปเชื่อนายแดง
เพราะมีคดีติดตัวเรื่องแชร์ลูกโซ่
และชอบนำความเท็จมากล่าว

Step 3: การฟ้องร้อง

นางเทายื่นฟ้องศาลแพ่ง
เรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายแดง
ฐานกล่าวถ้อยคำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง

คำฟ้องของนางเทา

คดีแพ่ง: ข้อหาหมิ่นประมาท

ประเด็นหลัก:

เรียกร้องค่าเสียหาย
จากการถูกทำลายชื่อเสียง

ข้อเท็จจริงสนับสนุน:

นายแดงยอมรับในศาลว่า
ได้รับข้อมูลมาผิดจริง

ข้อต่อสู้ของนายแดง

อ้างสิทธิรัฐธรรมนูญ

ประเด็นหลัก:

อ้างหลัก เอกสิทธิ์คุ้มครอง
ในฐานะ ส.ส.

ข้อเท็จจริงสนับสนุน:

แย่งว่านางเทา
ไม่มีอำนาจฟ้อง
แม้ข้อมูลที่พูดไปจะผิดพลาดก็ตาม

คดีอาญา

ประเด็นแทรกซ้อน:

คดีแชร์ลูกโซ่ของนายแดง

- ศาลชั้นต้นพิพากษา จำคุก 20 ปี
ฐานความผิดคดีแชร์ลูกโซ่

- ศาลอุทธรณ์ ไม่อนุญาตให้ประกันตัว
(ออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์)

ข้อสังเกตทางกฎหมาย:

คดีอาญานี้ดำเนินไปค่อนนาน และ
ไม่มีผลใดๆ ต่อการพิจารณาเรื่อง
เอกสิทธิ์คุ้มครอง
ในคดีแพ่งที่นางเทาฟ้อง!

ประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัย

“เมื่อนายแดงยอมรับว่าข้อมูลผิดพลาด...
ข้อต่อสู้เรื่องเอกสิทธิ์คุ้มครองของ ส.ส.
ยังรับฟังได้หรือไม่ และนางเทามีอำนาจฟ้องหรือไม่?”

หลักกฎหมาย: รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 124

เนื้อหาที่คุ้มครอง:

- การแถลงข้อเท็จจริง /
- การแสดงความคิดเห็น
- การลงคะแนนเสียง

อำนาจของเกราะ

เป็น เอกสิทธิ์เด็ดขาด
ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุ
ฟ้องร้องในทางใดๆ มิได้

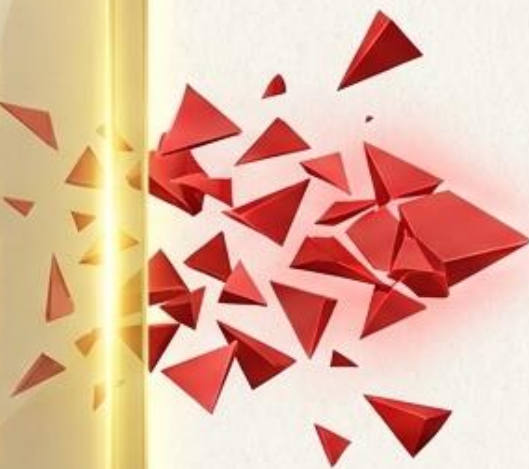
เงื่อนไขสถานที่:

ต้องทำ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร
(รวมถึงการประชุมลับ)

- ✓ นายแดงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ✓ กล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาฯ

มาตรา 124

ศาลแพ่ง

เมื่อครบองค์ประกอบ นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด
แม้ถ้อยคำที่กล่าวจะไม่เป็นความจริง ก็ได้รับความคุ้มครอง!

บทสรุปแห่งคดี

ข้อต่อสู้ตามคำให้การของนายแดง
รับฟังได้ ตามหลักรัฐธรรมนูญ

นางเทา ไม่มีอำนาจฟ้อง
นายแดงในทางแพ่งหรือทางใดๆ ทั้งสิ้น
เพราะรัฐธรรมนูญตัดสิทธิการฟ้องร้องไว้
โดยเด็ดขาด

หลักความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ขอบเขตและข้อยกเว้นสำหรับ ส.ส. และ กกต.

อ้างอิงกรณีศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 125 และ 227

มาตรา 125 วรรคหนึ่ง | กฎทั่วไปสำหรับสมาชิกรัฐสภา

ในระหว่างสมัยประชุม

ห้ามมิให้จับ คุ่มจับ หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวน
ในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ①
หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

มาตรา 125 วรรคสอง | ขั้นตอนกรณีจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
หรือสมาชิกวุฒิสภา
ในขณะกระทำความผิด

ให้รายงานไปยัง
ประธานแห่งสภาที่
ผู้นั้นเป็นสมาชิก
โดยพลัน

**และเพื่อประโยชน์ใน
การประชุมสภา**
ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้น
เป็นสมาชิกอาจสั่งให้
ปล่อยผู้ถูกจับ
เพื่อให้มาประชุมสภาได้

มาตรา 125 วรรคสาม | การคุมขังก่อนสมัยประชุม

ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม

เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

มาตรา 125 วรรคสี่ | การพิจารณาคดีที่ดำเนินอยู่

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา
ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในลาฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม

ศาลจะพิจารณาคดีนั้น
ในระหว่างสมัยประชุมก็ได้

แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวาง
ต่อการที่สมาชิกผู้นั้น
จะมาประชุมสภา

มาตรา 227 วรรคหนึ่ง | กฎทั่วไปสำหรับกรรมการการเลือกตั้ง

ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ

**ห้ามมิให้จับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัว
กรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน**

เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง
หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

มาตรา 227 วรรคสอง | อำนาจสั่งปล่อยตัวและการรักษาระบบ

ในกรณีที่มีการจับคนกระทำความผิด
หรือจับหรือคุมขังกรรมการ
การเลือกตั้งในกรณีอื่น

ให้รายงานต่อประธานกรรมการการ
เลือกตั้งโดยด่วน และให้ประธาน
กรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่ง
ให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือก
ตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง ให้เป็น
อำนาจของกรรมการการเลือกตั้ง
เท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ

โครงสร้างเปรียบเทียบความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

	มาตรา 125 (สมาชิกรัฐสภา)	มาตรา 227 (กรรมการการเลือกตั้ง)
ระยะเวลาคุ้มครอง	ในระหว่างสมัยประชุม	ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง... หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ
ข้อยกเว้นการจับกุม	อนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือจับในขณะกระทำความผิด	อนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด
ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยตัว	ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก	ประธานกรรมการการเลือกตั้ง (หรือกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่)

2 บุคคลสำคัญ กับ 2 มาตราแห่งความคุ้มกัน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
รัฐธรรมนูญ มาตรา 125 วรรคสี่

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
รัฐธรรมนูญ มาตรา 227 วรรคหนึ่ง

ความคุ้มกันมีเงื่อนไขและข้อจำกัด ไม่ได้คุ้มครองในทุกกรณี

ส.ส. กับ คดีแพ่ง: ทำไมจึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันได้?

รัฐธรรมนูญ มาตรา 125 วรรคสี่ ให้ความคุ้มกัน เฉพาะคดีอาญาเท่านั้น

- กรณีถูกฟ้องเป็น **ผู้ค้ำประกัน** การชำระหนี้ (คดีแพ่ง)
- กรณีถูกฟ้องข้อหา **ผิดสัญญาซื้อขาย** (คดีแพ่ง)

ศาลพิจารณาคดีในสมัยประชุมสภาได้

เพราะคดีแพ่งไม่ต้องไปปรากฏตัวที่ศาลเหมือนคดีอาญา (ที่ต้องพิจารณาต่อหน้าจำเลย) ส.ส. จึงไม่อาจอ้างหลักความคุ้มกันเพื่อขัดขวางการพิจารณาคดี

ส.ส. กับ คดีอาญา: หลักการ ไม่จัดงวาง

กรณี: ส.ส. ถูกฟ้องข้อหาทำร้ายร่างกายผู้อื่น (คดีอาญา)

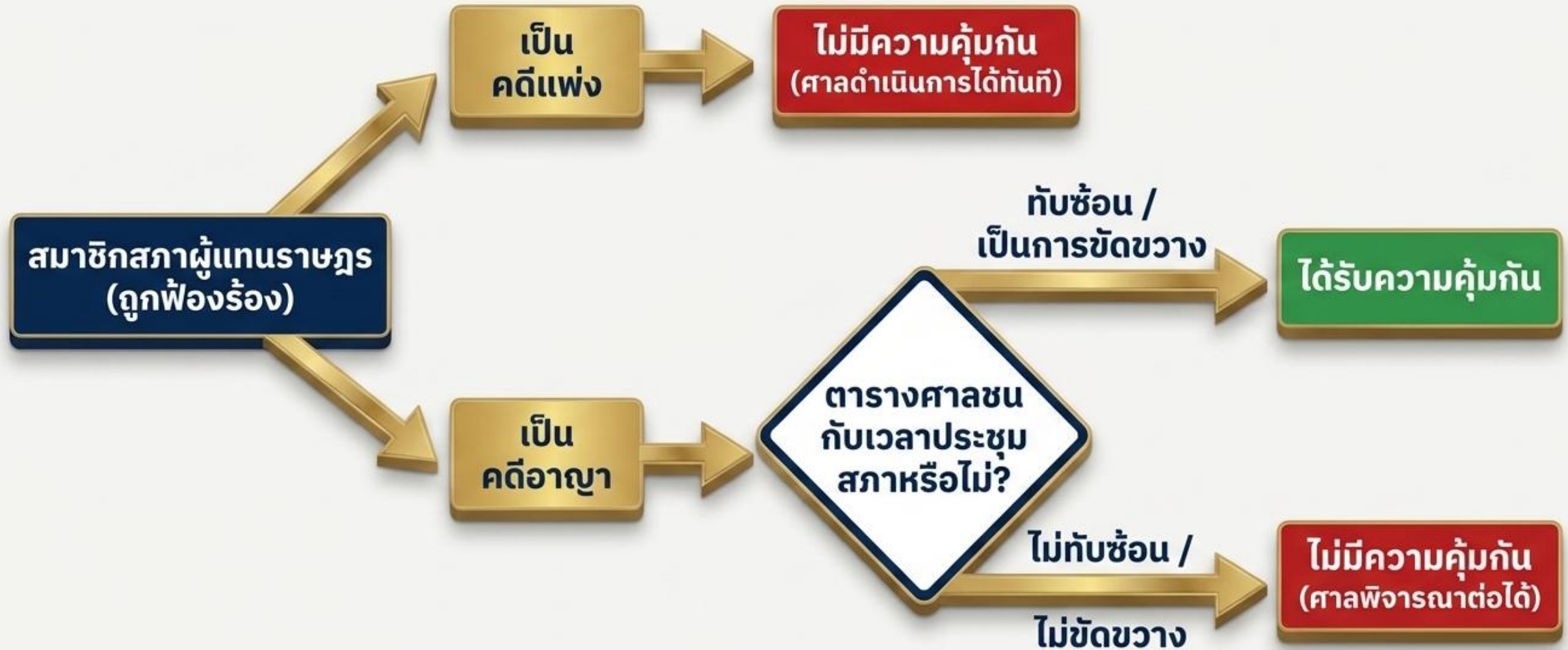
หลักรัฐธรรมนูญ

ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้
แต่ต้องไม่เป็นการจัดงวาง
ต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

ผลลัพธ์ทางกฎหมาย

หากศาลนัดพิจารณาคดี ไม่ตรงกับ
กำหนดระยะเวลาการประชุมสภา
ศาลสามารถดำเนินการพิจารณาคดีนั้นต่อไปได้ทันที

แผนผังวินิจฉัย: หลักเกณฑ์ความคุ้มกันของ ส.ส.

กกต. กับ ช่วงเวลาเลือกตั้ง: ความคืบหน้าที่จำกัด

กรณี: ศาลออกหมายจับ กกต. เหตุไม่ไปศาลเพื่อฟังคำพิพากษา
ในช่วงที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ส.ส.

หลักกฎหมาย (มาตรา 227 วรรคหนึ่ง): ห้ามมิให้จับ คும்จับ หรือหมายเรียกตัว กกต. ไปสอบสวนเท่านั้น

ความคืบหน้านี้ออกแบบมาเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งในชั้นตำรวจระหว่างจัดตั้งรัฐบาล แต่ไม่ได้หมายความว่าอยู่เหนือกฎหมายในชั้นศาล

ขอบเขตความคุ้มครอง กกต. อยู่ที่ใด?

ได้รับความคุ้มครอง
(ห้ามจับกุม / คမ်း / หมายเรียกตัว)

ไม่ได้รับความคุ้มครอง
(มาตรา 227 ไม่รวมถึงการพิจารณาหรือดำเนินการโดยศาล)

ผลลัพธ์: การออกหมายจับเพื่อให้ไปฟังคำพิพากษา เป็นขั้นตอนการดำเนินการของศาล จึงไม่อยู่ในหลักความคุ้มครอง กกต. ไม่อาจอ้างสิทธิปฏิเสธหมายจับนี้ได้

ตารางเปรียบเทียบขอบเขตความคุ้มครอง (ส.ส. vs กกต.)

สถานการณ์ทางกฎหมาย	ส.ส. (มาตรา 125)	กกต. (มาตรา 227)
คดีแพ่ง (เช่น คำประกัน, ผิดสัญญา)	✗ ไม่คุ้มครอง	✗ ไม่คุ้มครอง (ไม่ระบุการคุ้มครองในชั้นศาล)
คดีอาญา: ชั้นสอบสวน	(ขึ้นอยู่กับสมัยประชุมสภา)	✓ คุ้มครอง (เฉพาะช่วงมี พ.ร.ฎ. เลือกตั้ง)
คดีอาญา: ชั้นศาลพิจารณาคดี	✓ คุ้มครอง (หากขัดขวางการมาประชุมสภา)	✗ ไม่คุ้มครอง
หมายจับเพื่อฟังคำพิพากษา (ขึ้นอยู่กับสมัยประชุมสภา)	✗ ไม่คุ้มครอง	✗ ไม่คุ้มครอง

บทสรุปสำคัญ

1. คดีแพ่งไม่มีความคุ้มกัน

ส.ส. ไม่อาจอ้างความคุ้มกันเพื่อเลี่ยงคดีแพ่ง (เช่น การเป็นผู้ค้าประกัน หรือ ผิดสัญญา) ได้ในทุกกรณี เนื่องจากไม่ต้องปรากฏตัวหน้าศาล

2. คดีอาญาพิจารณาได้หากไม่ชนเวลา

ศาลพิจารณาคดีอาญาของ ส.ส. ในสมัยประชุมได้เสมอ
ตราบใดที่ไม่ขัดขวางการเดินทางไปประชุมสภา

3. กกต. ได้รับคุ้มครองแค่ชั้นสอบสวน

ความคุ้มกันของ กกต. ในช่วงเลือกตั้ง ไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการพิจารณาของศาล
เช่น การออกหมายจับเพื่อฟังคำพิพากษา

ตัวอย่างคำถาม

"นายเป้ง" (ส.ส. ฝ่ายค้าน)

23 พ.ย. (นอกสมัยประชุม)

25-30 พ.ย. (สมัยประชุมรัฐสภา)

ตำรวจบุกค้นบ้าน
(อ้างคดียาเสพติด)

ได้รับหมายเรียกเป็น "พยาน"
คดีฉ้อราษฎร์บังหลวง

กำหนดการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

3 ประเด็นต้องวินิจฉัย

อ้างความคุ้มกัน
เพื่อปฏิเสธการ
"ตรวจค้นบ้าน"
ได้หรือไม่?

หากถูกจับก่อนเริ่มประชุม
ขอใช้สิทธิคุ้มกันเพื่อ
มาประชุม
ได้ด้วยตนเองหรือไม่?

อ้างความคุ้มกัน
เพื่อปฏิเสธหมายเรียกเป็น
"พยาน"
ได้หรือไม่?

กฎเหล็ก: รัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 125

ความคุ้มครองจะทำงานเมื่อครบ 3 เงื่อนไข:

กรณี 1: การตรวจค้นบ้าน (23 พ.ย.)

ไม่ใช่การ "จับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัว"
(เป็นเพียงหมายค้น)

เกิดขึ้น "นอกสมัยประชุม"

บทสรุป: นายเป้ง อ้างความคุ้มกันไม่ได้

กรณี 2: ถูกจับกุมและคุมขัง "ก่อน" สมัยประชุม

อ้างอิง รัฐธรรมนูญ มาตรา 125 วรรคสาม

ส.ส. ไม่สามารถอ้างสิทธิขอ
ปล่อยตัวด้วยตนเองได้

"ประธานสภา" เท่านั้น
ที่มีอำนาจร้องขอให้ปล่อย
ตัวเพื่อมาประชุม

บทสรุป: ต้องให้ประธานสภาร้องขอให้เท่านั้น

กรณี 3: หมายถึงเรียกในฐานะ "พยาน"

ผู้ต้องหาคดีอาญา

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ
คุ้มครองเฉพาะกรณีนี้เท่านั้น

พยาน

การถูกหมายเรียกในฐานะ
“พยาน” ไม่ใช่ในฐานะ
“ผู้ต้องหาในคดีอาญา”
ไม่ได้รับความคุ้มกัน

บทสรุป: อ้างหลักความคุ้มกันเพื่อปฏิเสธหมายเรียกพยานไม่ได้

สรุปเงื่อนไขความคุ้มกัน (กรณีนายเป้ง)

เหตุการณ์	ตรงกับเงื่อนไข ม.125 หรือไม่?	ผลลัพธ์ทางกฎหมาย
1. ค้นบ้าน (23 พ.ย.)	ไม่ใช่การจับกุม / อยู่นอกสมัยประชุม	✗ อ้างความคุ้มกันไม่ได้
2. ถูกจับกุม (23 พ.ย.)	เป็นอำนาจของประธานสภา ตาม ม.125 วรรคสาม	⚠ ส.ส. อ้างเองไม่ได้ (ประธานสภาต้องขอให้)
3. หมายเรียกพยาน	ไม่ใช่การเรียกในฐานะ "ผู้ต้องหา"	✗ อ้างความคุ้มกันไม่ได้